DERS ÖZETİ · 5. ÜNİTE: DEMOKRATİKLEŞME ÇABALARI

Demokratikleşme Çabaları

Atatürk döneminde **çok partili hayata geçmek** için iki deneme yapıldı. Bu denemeler, suikast girişimi ve iç tehditlerle birlikte 1924-1930 arasına yayılır.

1 Terakkiperver Fırka (1924)

- İlk muhalefet partisi denemesidir.
- Öne çıkan isim: Kazım Karabekir.
- Programında dinî inançlara saygı vurgusu vardı.
- 1925'te Şeyh Sait İsyanı sonrası kapatıldı.

2 Şeyh Sait İsyanı (1925)

- Doğu Anadolu'da rejimi yıkmak için çıktı.
- Takrir-i Sükûn Kanunu çıkarıldı.
- İstiklal Mahkemeleri yeniden kuruldu.
- Musul sorununu Türkiye aleyhine etkiledi.

3 İzmir Suikastı Girişimi (1926)

- Mustafa Kemal'in İzmir ziyaretinde planlandı.
- Plan önceden ortaya çıkarıldı ve önlendi.
- Sorumlular İstiklal Mahkemesinde yargılandı.
- İnkılap karşıtı muhalefet etkisini yitirdi.

4 Serbest Fırka (1930)

- Atatürk'ün isteğiyle Fethi (Okyar) kurdu.
- Amaç: iktidarı denetleyen bir muhalefet.
- Rejim karşıtları çevresinde toplandı.
- Aynı yıl kendini feshetti.

5 Menemen Olayı (1930 sonu)

- Menemen'de rejime karşı ayaklanmadır.
- Öğretmen ve yedek subay Kubilay şehit edildi.
- Olaya karışanlar yargılandı.
- İnkılapları koruma kararlılığı arttı.

Terakkiperver Fırka ve Serbest Fırka Karşılaştırması

Özellik	Terakkiperver Fırka	Serbest Fırka
Kuruluş yılı	1924	1930
Öne çıkan isim	Kazım Karabekir	Fethi (Okyar)
Kuruluş biçimi	Muhalefet olarak	Atatürk'ün isteğiyle
Sona eriş	Kapatıldı	Kendini feshetti
Ortak nokta	Çok partili hayat denemesi	Kısa ömürlü oldu

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEKLER

Demokratikleşme Çabaları: adım adım 5 örnek

ÖRNEK 1 ÖRNEK 1

1925'teki bir isyandan sonra kapatılan muhalefet partisi hangisidir?

1. Yılı bul: 1925.
2. 1925'teki isyan Şeyh Sait İsyanı'dır.
3. Bu isyandan sonra 1924'te kurulan fırka kapatıldı.

Cevap: Terakkiperver Fırka

ÖRNEK 2 ÖRNEK 2

Atatürk'ün isteğiyle kurulup kendini fesheden parti hangisidir?

1. Atatürk'ün isteğiyle kurulan fırkayı düşün.
2. Kurucusu Fethi (Okyar)'dır.
3. Fırka 1930'da kendini feshetti.

Cevap: Serbest Fırka

ÖRNEK 3 ÖRNEK 3

İzmir Suikastı neden "girişim" olarak anılır?

1. Suikast 1926'da planlandı.
2. Plan, Mustafa Kemal şehre varmadan ortaya çıktı.
3. Suikast gerçekleşmeden önlendi.

Cevap: Çünkü suikast önlenmiştir.

ÖRNEK 4 ÖRNEK 4

Serbest Fırka'nın kapanmasından kısa süre sonra yaşanan iç tehdit hangisidir?

1. Serbest Fırka 1930'da kapandı.
2. Aynı yılın sonundaki olayı bul.
3. Menemen'de rejime karşı ayaklanma çıktı.

Cevap: Menemen Olayı

ÖRNEK 5 ÖRNEK 5 (YORUM)

İki muhalefet partisinin de kısa sürede kapanmasından hangi sonuç çıkar?

1. İki fırka da çok partili hayat için kuruldu.
2. İkisinin çevresinde rejim karşıtları toplandı.
3. Dönemin şartları çok partili hayata hazır değildi.

Cevap: Çok partili hayat denendi ama ertelendi.

TAHTA

8. Sınıf | T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük

MİNİ TEST

Demokratikleşme Çabaları: 10 soruda kendini dene

Ad Soyad: Tarih: Doğru / Yanlış:

1. **Cumhuriyet döneminin ilk muhalefet partisi denemesi hangisidir?**

A) Terakkiperver Fırka **B)** Serbest Fırka
C) Cumhuriyet Halk Fırkası **D)** Hiçbiri

2. **Terakkiperver Fırka'nın öne çıkan kurucusu kimdir?**

A) Fethi (Okyar) **B)** Kazım Karabekir
C) Kubilay **D)** Şeyh Sait

3. **Şeyh Sait İsyanı hangi yıl çıkmıştır?**

A) 1924 **B)** 1926
C) 1925 **D)** 1930

4. **Şeyh Sait İsyanı'nın sonuçlarından biri hangisidir?**

A) Serbest Fırka kuruldu
B) Kubilay şehit edildi
C) İzmir Suikastı önlendi
D) Takrir-i Sükûn Kanunu çıkarıldı

5. **İzmir Suikastı ile ilgili hangisi doğrudur?**

A) Plan ortaya çıkarılıp önlendi
B) Suikast gerçekleşti
C) 1930'da yaşandı
D) Menemen'de oldu

6. **İzmir Suikastı girişiminden sonra ne oldu?**

A) Serbest Fırka kuruldu
B) Sorumlular yargılandı
C) Terakkiperver Fırka kuruldu
D) Takrir-i Sükûn kaldırıldı

7. **Serbest Fırka'yı kim kurmuştur?**

A) Kazım Karabekir **B)** Kubilay
C) Fethi (Okyar) **D)** Şeyh Sait

8. **Serbest Fırka nasıl sona ermiştir?**

A) Mahkeme kararıyla **B)** İsyan sonrası kapatılarak
C) Başka partiyle birleşerek **D)** Kendini feshederek

9. **Menemen Olayı hangi yılın sonunda yaşanmıştır?**

A) 1924 **B)** 1925
C) 1926 **D)** 1930

10. **Menemen Olayı'nda şehit edilen öğretmen ve yedek subay kimdir?**

A) Fethi **B)** Kubilay
C) Kazım Karabekir **D)** Şeyh Sait

Cevap anahtarı

1. A · Terakkiperver Fırka 1924'te kurulan ilk denemedir.
2. B · Kazım Karabekir fırkanın önde gelen ismidir.
3. C · İsyan 1925'te Doğu Anadolu'da çıktı.
4. D · İsyanı bastırmak için bu kanun çıkarıldı.
5. A · Suikast 1926'da önceden ortaya çıkarıldı.
6. B · Sorumlular İstiklal Mahkemesinde yargılandı.
7. C · Fırkayı Atatürk'ün isteğiyle Fethi (Okyar) kurdu.
8. D · Rejim karşıtları toplanınca fırka kendini feshetti.
9. D · Olay 1930 yılının sonunda yaşandı.
10. B · Kubilay, ayaklanmayı bastırmaya giderken şehit edildi.

Konunun tam anlatımı ve daha fazla soru:
tahtaapp.com/blog/dersler/8-sinif-inkilap-tarihi-5-unite-demokratiklesme-cabalari-konu-anlatimi